

Микола В. Зось-Кіор¹, Микита С. Моргун², Поліна Р. Корж³
**УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ СИСТЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ
ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ
СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ**

У статті досліджено теоретико-методичні та прикладні аспекти управління ефективністю системи інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище України. Актуальність теми зумовлена необхідністю активізації внутрішніх фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного розвитку малого та середнього бізнесу, підвищення фінансової самодостатності держави та формування передумов для сталого економічного зростання в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій. Проаналізовано наукові підходи до залучення заощаджень населення як джерела формування капіталу підприємницького сектору, виявлено ключові бар'єри – низький рівень довіри до фінансових інституцій, недосконалість механізмів інвестування та обмеженість фінансових інструментів. У роботі запропоновано комплексний механізм інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище, який передбачає розвиток краудфандингових платформ, венчурного фінансування, ощадного банкінгу, фінансової інклюзії та підвищення фінансової грамотності населення. Статистичний аналіз бюджетного кредитування засвідчив скорочення його обсягів і частки у видатках бюджету України, що свідчить про зниження державної участі у стимулюванні інвестиційної активності бізнесу. Водночас виявлено значне зростання депозитів домогосподарств, особливо в національній валюті, проте їх трансформація в реальні інвестиції залишається неефективною. Визначено тенденції скорочення кількості підприємств, зокрема суб'єктів малого та мікропідприємництва, і відповідне зменшення чисельності зайнятих працівників, що відображає загальне ослаблення підприємницького середовища. Результати дослідження підтверджують необхідність посилення ролі банківського сектору у фінансуванні підприємництва, розвитку прозорих і безпечних інвестиційних механізмів, а також формування нових каналів залучення внутрішніх фінансових ресурсів до економічного відновлення. Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням моделей взаємодії домогосподарств, фінансових інститутів та підприємницького сектору в контексті реалізації політики сталого розвитку та економічної безпеки України.

Ключові слова. Управління, ефективність, система, інтеграція заощаджень, домогосподарства, підприємницьке середовище.

Табл. 5. Рис. 5. Літ. 11.

DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-291-95-106

Mykola Zos–Kior, Mykyta Morhun, Polina Korzh
**MANAGING THE EFFECTIVENESS OF THE SYSTEM
FOR INTEGRATING HOUSEHOLD SAVINGS INTO
THE BUSINESS ENVIRONMENT OF UKRAINE**

The article explores theoretical, methodological and applied aspects of managing the effectiveness of the system of integrating household savings into the business environment of Ukraine. The relevance of the topic is due to the need to activate internal financial resources to ensure the investment development of small and medium-sized businesses, increase the financial self-suffi-

¹ Poltava State Agrarian University, Poltava. Ukraine.

² Poltava State Agrarian University, Poltava. Ukraine.

³ Poltava State Agrarian University, Poltava. Ukraine.

ciency of the state and create the prerequisites for sustainable economic growth in the conditions of war and post-war transformations. Scientific approaches to attracting population savings as a source of capital formation in the business sector are analyzed, key barriers are identified - a low level of trust in financial institutions, imperfection of investment mechanisms and limited financial instruments. The paper proposes a comprehensive mechanism for integrating household savings into the business environment, which involves the development of crowdfunding platforms, venture financing, savings banking, financial inclusion and increasing the financial literacy of the population. Statistical analysis of budget lending has shown a reduction in its volume and share in Ukrainian budget expenditures, which indicates a decrease in state participation in stimulating business investment activity. At the same time, a significant increase in household deposits was revealed, especially in the national currency, but their transformation into real investments remains ineffective. Trends in the reduction of the number of enterprises, in particular small and micro-enterprises, and a corresponding decrease in the number of employees were identified, which reflects the general weakening of the business environment. The results of the study confirm the need to strengthen the role of the banking sector in financing entrepreneurship, the development of transparent and safe investment mechanisms, as well as the formation of new channels for attracting domestic financial resources for economic recovery. Prospects for further research are related to improving models of interaction between households, financial institutions and the business sector in the context of implementing the policy of sustainable development and economic security of Ukraine.

Keywords. Management, efficiency, system, savings integration, households, business environment.
Peer-reviewed, approved and placed: 10.09.2025.

Постановка проблеми. Дослідження механізмів і моделей управління ефективністю системи інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище України є актуальним з огляду на необхідність підвищення внутрішньої інвестиційної спроможності, зміцнення фінансової самодостатності держави та створення умов для сталого економічного зростання.

В умовах воєнних викликів, економічної турбулентності та структурної трансформації національної економіки України особливої ваги набуває проблема ефективного залучення внутрішніх фінансових ресурсів до відновлення та розвитку підприємницького сектору. Одним із найвагоміших, але недостатньо використаних джерел інвестицій є заощадження домогосподарств, обсяги яких становлять значний потенціал для формування внутрішніх джерел капіталу. Проте низький рівень довіри до фінансових інституцій, обмежені можливості інвестування та недосконалість механізмів інтеграції заощаджень у реальний сектор економіки стримують цей процес.

В сучасних умовах відновлення економіки України після руйнівних наслідків війни інтеграція заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище виступає ключовим напрямом формування фінансової стійкості малого та середнього бізнесу, розвитку інвестиційно-інноваційних проєктів і зміцнення економічної безпеки держави. Управління ефективністю такої системи потребує комплексного підходу, який враховує взаємодію фінансових, інституційних, соціальних та поведінкових факторів, а також розвиток інструментів фінансової інклюзії та цифровізації [8; 11; 14].

Метою дослідження є аналіз управління ефективністю системи інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище України.

Основні результати дослідження. Механізм залучення заощаджень домогосподарств в екосистему підприємництва України передбачає створення умов для перетворення заощаджень на інвестиції шляхом розвитку інструментів «фінансування мільйонерів», краудфандингу, венчурних фондів, ощадного банківництва, а також шляхом підвищення фінансової грамотності населення та створення прозорих та безпечних умов для інвестування, зокрема шляхом надійних банківських продуктів та іпотеки.

Ключові елементи механізму:

Розвиток «фінансування мільйонерів» – створення умов, які б стимулювали домогосподарства вкладати свої заощадження в акції, облігації та інші цінні папери, що є основою для розвитку підприємництва та створення нових робочих місць.

Краудфандинг – залучення значної кількості приватних осіб, якікладають невеликі суми грошей у спільний проект або бізнес, що дає можливість стартапам отримати необхідне фінансування для розвитку.

Венчурні фонди – створення інституційних інвесторів, які акумулюють кошти від домогосподарств для вкладення в молоді та перспективні компанії, що сприяє інноваціям.

Ощадне банківництво – пропозиція домогосподарствам вигідних та надійних банківських продуктів для заощаджень, які б дозволяли не лише зберігати кошти, а й перетворювати їх на джерело інвестицій в реальний сектор економіки.

Фінансова грамотність – підвищення рівня фінансової обізнаності населення, що дозволить їм краще розуміти механізми інвестицій та приймати обґрунтовані рішення щодо вкладення своїх заощаджень.

Створення безпечних та прозорих умов – запровадження прозорих правил гри на ринку інвестицій, що гарантуватиме безпеку заощаджень, а також сприятиме формуванню довіри до фінансових інститутів.

Залучення до іпотечного кредитування – надання доступних іпотечних продуктів, що дозволить домогосподарствам інвестувати в нерухомість, стимулюючи, таким чином, будівельну галузь та пов'язані з нею сектори економіки.

Підвищення ролі банків у фінансуванні підприємництва – створення надійної банківської системи, яка зможе ефективно залучати заощадження населення та надавати кредити підприємствам [1].

На основі статистичної інформації Державної служби статистики України та з метою аналізування динаміки витрат бюджету України в тому числі величини кредитування представимо ці дані в табл. 1.

Спостерігаємо зниження величини кредитування за останній період дослідження, а також її частки. Графічно динамічний ряд кредитування за останній період представлено на рис. 1.

Таблиця 1. Бюджети України (без міжбюджетних трансфертів), 2005-2023 рр., на основі [2]

Роки	Зведений	У тому числі			
		державний		місцеві	
		усього	відсотків до зведеного бюджету	усього	відсотків до зведеного бюджету
Видатки, млн. грн					
2005	141698,80	89614,90	63,20	52083,90	36,80
2010	377842,80	225822,50	59,80	152020,30	40,20
2015	679871,40	402931,40	59,30	276940,00	40,70
2019	1372350,60	814820,10	59,40	557530,60	40,60
2020	1595395,90	1127944,30	70,70	467451,60	29,30
2021	1845367,40	1288473,10	69,80	556894,30	30,20
2022	3043871,40	2568946,30	84,40	474925,10	15,60
2023	4441364,60	3837427,80	86,40	603936,90	13,60
Кредитування, млн. грн					
2005	290,70	299,90	103,20	-9,20	-3,20
2010	1348,40	1292,00	95,80	56,40	4,20
2015	3057,80	2950,90	96,50	106,90	3,50
2019	4762,70	4216,50	88,50	546,20	11,50
2020	5736,80	5516,60	96,20	220,20	3,80
2021	4775,70	4533,90	94,90	241,80	5,10
2022	-2242,50	-3170,50	141,40	928,10	-41,40
2023	-5082,50	-5459,10	107,40	376,60	-7,40
частка кредитування у видатках бюджету України, %					
2005	0,21	0,33		0,02	
2010	0,36	0,57		0,04	
2015	0,45	0,73		0,04	
2019	0,35	0,52		0,10	
2020	0,36	0,49		0,05	
2021	0,26	0,35		0,04	
2022	0,07	0,12		0,20	
2023	0,11	0,14		0,06	

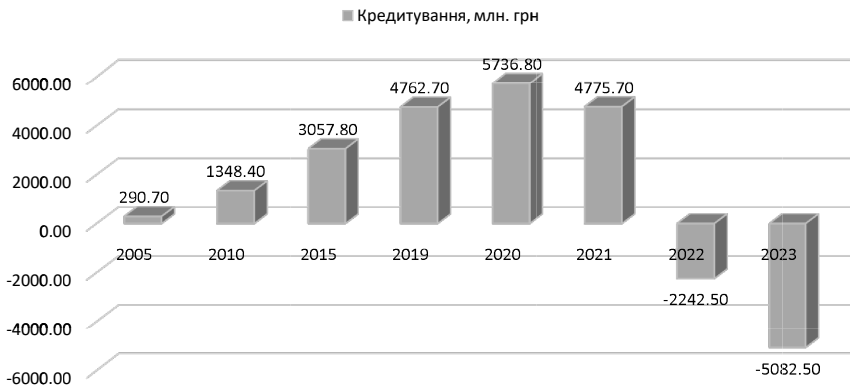

Рис. 1. Динаміка кредитування з Бюджету України (без міжбюджетних трансфертів), 2005-2023 рр., на основі [2]

Також, на рис. 2. показано частка кредитування у видатках бюджету України за останній період.

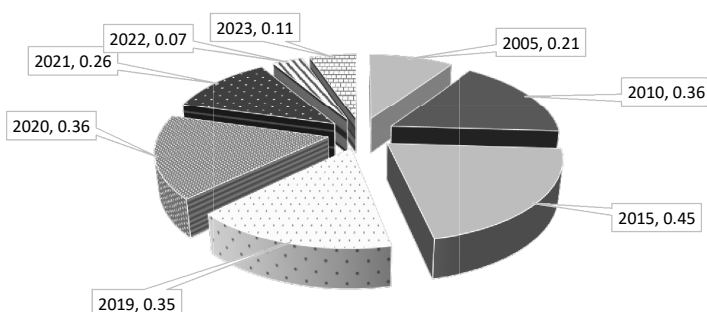

Рис. 2. Частка кредитування у видатках бюджету України, 2005-2023 рр., на основі [2]

Блоком табл. 2 представлено динамічний ряд величини кредитів, надані депозитними корпораціями (банками) резидентам, в тому числі Депозити домашніх господарств Депозити домашніх господарств та їх частка.

Таблиця 2. Кредити, надані депозитними корпораціями (банками) резидентам, 2005-2023 рр., на основі [2]

	2005	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення +,-, 2023 р. від 2005 р.	Відносне відхилення %, 2023 р. від 2005 р.	В середньому у 2005-2023 рр.
Усього	143423	1044049	1007648	997877	854454	695,76	853463,00
у валюті							
націо-нальний	81279	742368	728203	732131	650852	900,76	540936,63
іноземний	62144	301682	279444	265746	203602	427,63	312526,38

Депозити домашніх господарств, залучені депозитними корпораціями (банками) (на кінець року; млн. грн.)

	2005	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення +,-, 2023 р. від 2005 р.	Відносне відхилення %, 2023 р. від 2005 р.	В середньому у 2005-2023 рр.
Усього	74778	794152	1045731	1228546	1153768	1642,92	641954,75
у валюті							
націо-нальний	43688	506980	653343	795493	751805	1820,85	389236,13
іноземний	31090	287172	392388	433053	401963	1392,90	252718,75

Частка депозитів домашніх господарств в кредитах, наданих депозитними корпораціями (банками) резидентам

	2005	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення +,-, 2023 р. від 2005 р.	В середньому у 2005-2023 рр.
Усього	52,14	76,06	103,78	123,12	70,98	71,35
у валюті						
націо-нальний	53,75	68,29	89,72	108,65	54,90	66,23
іноземний	50,03	95,19	140,42	162,96	112,93	84,75

За результатами табл. 2 частка депозитів домашніх господарств в кредитах, наданих депозитними корпораціями (банками) резидентам в національній валюті за останній період зросла на 54,90 в.п., а в іноземній валюті на 112,93 в.п.

Візуалізація динамічного ряду величини кредитів, які надані депозитними корпораціями (банками) резидентам за останній період представлена на рис. 3.

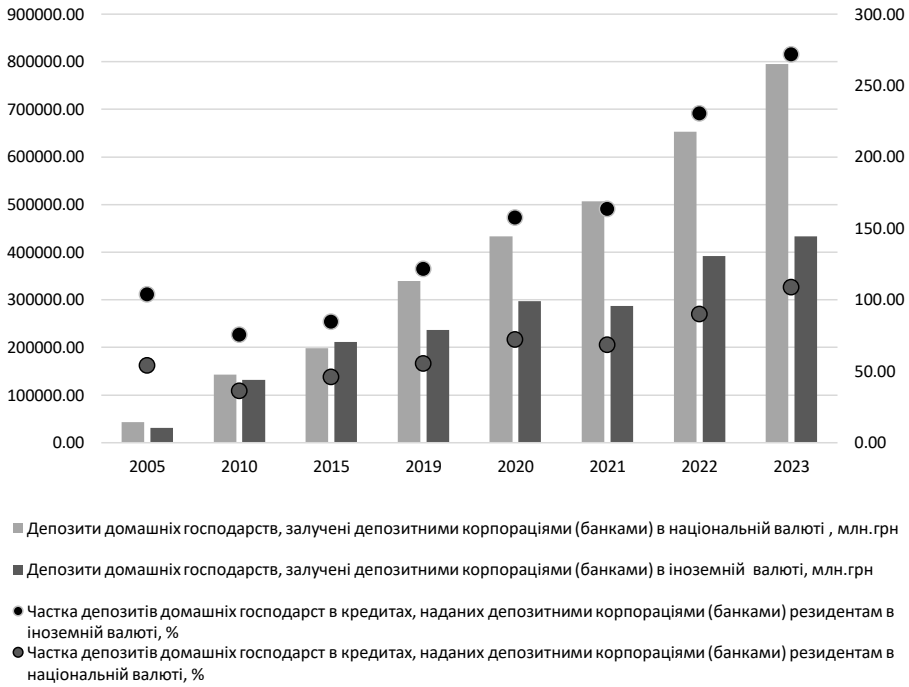

Рис. 3. Кредити, надані депозитними корпораціями (банками) резидентам, 2005-2023 рр., на основі [2]

Далі виділяємо та аналізуємо кількість зареєстрованих юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання на 1 січня, зокрема суб'єкти господарювання сімейного підприємництва за останні три роки (табл. 3).

Таблиця 3. Кількість зареєстрованих юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання (на 1 січня), 2022-2024 рр., на основі [2]

	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення +,-, 2023 р. від 2005 р.	Відносне відхилення %, 2024 р. від 2022 р.	В середньому 2022-2024 рр.
Всього юридичних осіб	1437009	1464953	1495879	58870	104,10	1465947
сімейне підприємство	29	29	29	0	100	29
частка сімейних підприємств в загальній кількості юридичних осіб, %	0,0020	0,0020	0,0019	-0,00008	X	0,0020

Як бачимо зростання кількості юридичних осіб за останнє триріччя на 58870 од. або на 4,10%, кількість представників сімейного підприємництва протягом цього періоду залишилась незмінною 29 од., частка сімейних підприємств в загальній кількості юридичних осіб незначно зменшилась на 0,00008 в.п. і в середньому за останні три роки складає 0,0020%.

Ілюстративно кількість зареєстрованих юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання (на 1 січня) за останній період представлено на рис. 4.

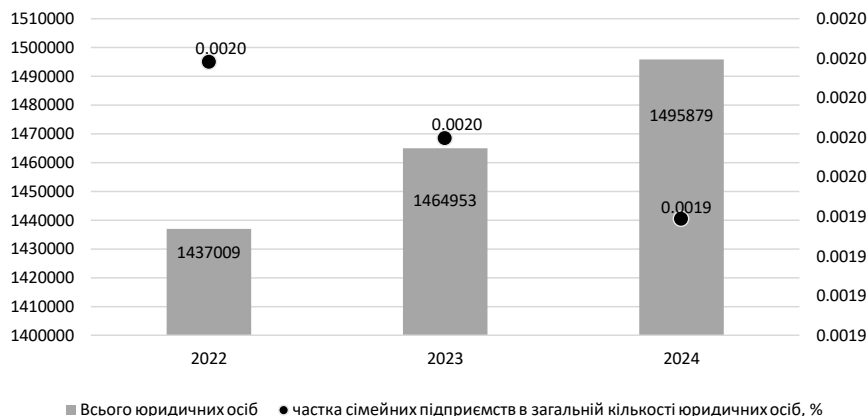

Рис. 4. Кількість зареєстрованих юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання (на 1 січня), 2022-2024 рр., на основі [2]

Далі, на наступному кроці дослідження механізму залучення заощаджень домогосподарств в екосистему підприємництва України вивчаємо розподіл кількості діючих великих, середніх, малих та мікропідприємств, кількості зайнятих працівників на цих суб'єктах господарювання, обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), структуру балансу підприємств та рентабельність операційної діяльності підприємств в загальній економічній системі і зокрема в підгалузі оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів за останній період.

В табл. 4 представимо розподіл кількості діючих великих, середніх, малих та мікропідприємств в загальному і за видами економічної діяльності, зокрема підгалузі оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, як у відсотковому, так і в кількісному вимірах.

За результатами обробки статистичних даних спостерігаємо зменшення кількості діючих великих, середніх, малих та мікропідприємств і зокрема суб'єктів господарювання оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, частка малих підприємств в загальній кількості підприємств оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів за останній період складала 96,42 % і зросла на 0,30 в.п. Частка мікропідприємств в кількості малих підприємств оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів в середньому за період складає 84,30 % і зросла на 2,70 в.п.

Таблиця 4. Розподіл кількості діючих великих, середніх, малих та мікропідприємств за видами економічної діяльності, 2010, 2015, 2020-2023 рр., на основі [2]

	2010	2015	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення +, -, 2023 р. від 2010 р.	Відносне відхилення %, 2023 р. від 2010 р.	В середньому 2010-2023 рр.
Всього, од відсотків	378810	343440	373822	370834	261924	307852	-70958	81,27	339447
великі підприємства	0,20	0,10	0,10	0,20	0,20	0,20	0,00		0,17
середні підприємства	5,50	4,40	4,70	4,70	5,60	4,60	-0,90		4,92
малі підприємства	94,30	95,50	95,20	95,10	94,20	95,20	0,90		94,92
з них мікропідприємства	79,30	82,80	82,40	82,20	78,70	82,80	3,50		81,37
	2010	2015	2020	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення +, -, 2023 р. від 2010 р.	Відносне відхилення %, 2023 р. від 2010 р.	В середньому 2010-2023 рр.
Всього, одиниць	378810	343440	373822	370834	261924	307852	-70958	81,27	339447
великі підприємства	758	343	374	742	524	616	-142	81,27	559
середні підприємства	20835	15111	17570	17429	14668	14161	-6673	67,97	16629
малі підприємства	357218	327985	355879	352663	246732	293075	-64143	82,04	322259
з них мікропідприємства	283274	271572	293244	289889	194178	242666	-40608	85,66	262471
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, од відсотків	110154	93643	98369	97038	67395	79577	-30577	72,24	91029
великі підприємства	0,20	0,10	0,10	0,20	0,20	0,20	0,00		0,17
середні підприємства	3,70	2,90	3,20	3,30	4,00	3,40	-0,30		3,42
малі підприємства	96,10	97,00	96,70	96,50	95,80	96,40	0,30		96,42
з них мікропідприємства	82,70	86,10	85,70	85,10	82,00	85,40	2,70		84,50
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, од	110154	93643	98369	97038	67395	79577	-30577	72,24	91029
великі підприємства	220	94	98	194	135	159	-61	72,24	150
середні підприємства	4076	2716	3148	3202	2696	2706	-1370	66,38	3090
малі підприємства	105858	90834	95123	93642	64564	67712	-29146	72,47	87789
з них мікропідприємства, одиниць	87545	78208	81520	79689	52943	65512	-22032	74,83	74236
частка малих підприємств в загальній кількості підприємств	96,10	97,00	96,70	96,50	95,80	96,40	0,30		96,42
Оптова та роздрібна торгівля; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів									
частка мікропідприємств в кількості малих підприємств	82,7	86,1	85,7	85,1	82	85,4	2,70		84,50
Оптова та роздрібна торгівля; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів									

Розподіл кількості зайнятих працівників на великих, середніх, малих та мікропідприємствах за видами економічної діяльності за останній період представлено в табл. 5.

Як наслідок зменшення кількості суб'єктів господарювання за останній період відбувається і зниження кількості зайнятих працівників.

Графічно ці динамічні процеси представлені на рис. 5.

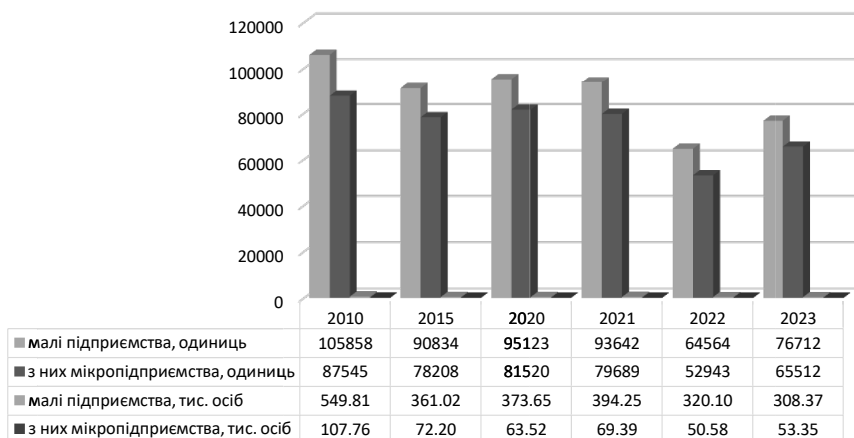

Рис. 5. Динаміка малих та мікропідприємств та кількості зайнятих працівників оптової та роздрібною торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, 2010, 2015, 2020-2023 рр., на основі [2]

Висновки. Проведене дослідження дало змогу комплексно оцінити стан, тенденції та проблеми управління ефективністю системи інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище України. Отримані результати засвідчили, що внутрішній фінансовий потенціал домогосподарств залишається значним, однак його залучення до реального сектору економіки характеризується низьким рівнем ефективності. По-перше, спостерігається дисбаланс між обсягами заощаджень населення та рівнем їх участі в інвестиційних процесах. Незважаючи на суттєве зростання депозитів домогосподарств, ефективне перетворення цих коштів на джерело фінансування підприємництва залишається обмеженим через слабку довіру до фінансових інститутів, відсутність стимулів для інвестування та високі ризики економічного середовища. По-друге, аналіз бюджетного кредитування свідчить про скорочення його обсягів і частки у видатках бюджету, що послаблює державну участь у стимулюванні інвестиційної активності бізнесу. Зниження кредитування в поєднанні з макроекономічною нестабільністю зменшує можливості для ефективного перетікання фінансових ресурсів з домогосподарств до підприємницького сектору. По-третє, результати дослідження показали зменшення кількості діючих підприємств, особливо малих та мікропідприємств, а також скорочення зайнятості. Це вказує на потребу у формуванні стимулюючого середовища, що забезпечить розвиток сімейного підприємництва, спрощення доступу до фінансових

ресурсів і зниження адміністративних бар'єрів. По-четверте, структурні зміни у підприємницькому секторі демонструють поступову переорієнтацію економічної активності на малий бізнес, який потребує доступних фінансових інструментів — краудфандингу, мікрокредитування, венчурних фондів, ощадних банківських продуктів та іпотечних програм. Отже, для підвищення ефективності системи інтеграції заощаджень домогосподарств у підприємницьке середовище України доцільно: посилити інституційні механізми фінансової інклюзії через розвиток цифрових фінансових платформ; розширити інвестиційні можливості населення шляхом стимулювання участі у фондах спільного інвестування, краудфандингових та венчурних ініціативах; підвищити фінансову грамотність громадян і довіру до банківської системи; удосконалити державну політику кредитування підприємництва, спрямовану на створення умов для залучення внутрішніх заощаджень у реальний сектор економіки. Реалізація цих напрямів сприятиме підвищенню інвестиційної спроможності національної економіки, розвитку підприємницької активності та забезпеченню фінансової стійкості України у післявоєнний період.

1. Аранчій В. І., Макаренко П. М., Лесюк В. С. Оцінювання економічної ефективності та конкурентоспроможності аграрних підприємств. Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»). 2024. Випуск 2. С. 3-12.

2. Багорка М. О., Кривко О. М., Строева Д. В. Формування напрямів підвищення ефективності управління стратегічними змінами на основі введення маркетингової складової для посилення адаптаційних можливостей підприємств агробізнесу. Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»). 2025. Випуск 3. С. 93-100.

3. Воронько-Невіднича Т. В., Загребельна І. Л., Дубовик А. М., Киричок А. Ю. Управління агропромисловою сферою за умов сталого розвитку: соціальний аспект. *Modern Economics*. 2021. № 29 (2021). С. 63-68.

4. Воронько-Невіднича Т. В., Коваль О. О., Колода О. Ф. Управління розвитком підприємства як необхідна умова досягнення Цілей сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-80>.

5. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Зось-Кіор М. В., Германенко О. М., Собакар Д. Т. Сучасні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 6. С. 175–178.

7. Олійник А. С., Толочій О. Р., Щербина Ю. В. Ефективність проектного менеджменту сучасних підприємств в умовах диджиталізації. Вісник Полтавського державного аграрного університету (Серія «Економіка, управління та фінанси»). 2024. Випуск 2. С. 61-66.

8. Соціально-економічний стан домогосподарств України (за результатами загальнодержавного вибіркового обстеження соціально-економічного стану домогосподарств (ОСЕСД), проведеного у грудні 2023 року – лютому 2024 року). URL: [https://www.unicef.org/ukraine/media/46041/file/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B8%CC%86%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%2025.07.24%20\(1\).pdf.pdf](https://www.unicef.org/ukraine/media/46041/file/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B8%CC%86%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%2025.07.24%20(1).pdf.pdf)

9. Goncharov V.M., Zos-Kior M., Rakhmetulina Zhibek B. The investment component of ukrainian agrarian enterprises' development in conditions of land reform. *Актуальні питання економіки*. №10 (148). 2013. С. 118-125.

10. Hnatenko I., Hanushchak-Efimenko L., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Cluster Competitive Advantages As A Driving Factor In Increasing The Investment Activity Of Innovative Entrepreneurship. *Вісник КНУТД. Серія: Економічні науки*. 2019. № 6(141). С. 8-17.

11. Hnatenko I., Kuksa I., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Synergistic effect in innovation clusters: essence and features of evaluation. *Економічні горизонти*. 2019. №. 4(11). С. 4–12.

1. Aranchiy V. I., Makarenko P. M., Lesyuk V. S. Otsinyuvannya ekonomichnoyi efektyvnosti ta konkurentospromozhnosti ahrarynykh pidpryyemstv. *Visnyk Poltavs koho derzhavnoho ahrarynoho universytetu (Seriya «Ekonomika, upravlinnya ta finansy»)*. 2024. Vypusk 2. S. 3-12.
2. Bahorka M. O., Kryvko O. M., Stroyeva D. V. Formuvannya napryamiv pidvyshchennya efektyvnosti upravlinnya stratehichnymi zminamy na osnovi vvedennya marketynhovoyi skladovoyi dlya posylennya adaptatsiynykh mozhlyvostey pidpryyemstv ahrobiznesu. *Visnyk Poltavs koho derzhavnoho ahrarynoho universytetu (Seriya «Ekonomika, upravlinnya ta finansy»)*. 2025. Vypusk 3. S. 93-100.
3. Voron ko-Nevidnycha T. V., Zahrebel na I. L., Dubovyk A. M., Kyrychok A. YU. Upravlinnya ahropromyslovyoyu sferoyu za umov staloho rozvytku: sotsial ny aspekt. *Modern Economics*. 2021. № 29 (2021). S. 63-68.
4. Voron ko-Nevidnycha T. V., Koval O. O., Koloda O. F. Upravlinnya rozvytkom pidpryyemstva yak neobkhdna umova dosyahnennya Tsiley staloho rozvytku. *Ekonomika ta suspil stvo*. 2021. № 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-80>.
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Ofitsiyny sayt. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> 2
6. Zos -Kior M. V., Hermanenko O. M., Sobakar D. T. Suchasni aspekty upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstva. *Pryazovs kyy ekonomichnyy visnyk*. 2018. № 6. S. 175–178.
7. Oliynyk A. S., Tolochiy O. R., Shcherbyna YU. V. Efektyvnist proyektnoho menedzhmentu suchasnykh pidpryyemstv v umovakh dydzhytalizatsiyi. *Visnyk Poltavs koho derzhavnoho ahrarynoho universytetu (Seriya «Ekonomika, upravlinnya ta finansy»)*. 2024. Vypusk 2. S. 61-66.
8. Sotsial no-ekonomichnyy stan domohospodarstv Ukrayiny (za rezul tatamy zahal noderzhavnoho vybirkovoho obstezhennya sotsial no-ekonomichnoho stanu domohospodarstv (OSED), provedenoho u hrudni 2023 roku - lyutomu 2024 roku). URL: [https://www.unicef.org/ukraine/media/46041/file/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B8CC%86%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%2025.07.24%20\(1\).pdf.pdf](https://www.unicef.org/ukraine/media/46041/file/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B8CC%86%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%2025.07.24%20(1).pdf.pdf) 1
9. Goncharov V.M., Zos-Kior M., Rakhmetulina Zhibek B. The investment component of ukrainian agrarian enterprises development in conditions of land reform. *Aktual ni pytannya ekonomiky*. №10 (148). 2013. S. 118-125.
10. Hnatenko I., Hanushchak-Efimenko L., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Cluster Competitive Advantages As A Driving Factor In Increasing The Investment Activity Of Innovative Entrepreneurship. *Visnyk KNUTD. Seriya: Ekonomichni nauky*. 2019. № 6(141). S. 8-17.
11. Hnatenko I., Kuksa I., Parkhomenko O., Rubezhanska V. Synergistic effect in innovation clusters: essence and features of evaluation. *Ekonomichni horyzonty*. 2019. №. 4(11). S. 4–12.